

RAČUNSKO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Porevizijsko poročilo

Popravljalni ukrepi glede koncesijske dajatve
in vodnega povračila za izkoriščanje
energetskega potenciala spodnje Save

Poslanstvo

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih odkritjih revizij poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi porabniki javnih sredstev izboljšajo svoje finančno poslovanje.

Porevizijsko poročilo

**Popravljalni ukrepi glede koncesijske dajatve
in vodnega povračila za izkoriščanje
energetskega potenciala spodnje Save**

1. UVOD

V revizijskem poročilu¹ o *obračunavanju in plačevanju koncesijske dajatve in vodnega povračila za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save v obdobju od 1. 1. 2006 do 31. 8. 2009* na Ministrstvu za okolje in prostor, Dunajska cesta 48, Ljubljana (v nadaljevanju: ministrstvo), ki kot pristojno ministrstvo skrbi za področje rabe in urejanja voda, in Holdingu Slovenske elektrarne, d. o. o., Koprška ulica 92, Ljubljana (v nadaljevanju: koncesionar HSE), ki je bil do 31. 7. 2008 koncesionar hidroelektrarn (v nadaljevanju: HE) Boštanj, Blanca, Krško, Brežice in Mokrice, je Računsko sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju: računsko sodišče) izreklo ministrstvu mnenje s pridržkom.

Ker razkrite nepravilnosti na ministrstvu niso bile odpravljene med revizijo, smo v revizijskem poročilu podali zahtevo za predložitev odzivnega poročila.

Ministrstvo je v predpisanem roku 90 dni računskemu sodišču predložilo odzivno poročilo². V odzivnem poročilu, ki ga je s podpisom in pečatom potrdila odgovorna oseba dr. Roko Žarnič, minister, so predstavljeni popravljalni ukrepi. V porevizijskem postopku smo pregledali odzivno poročilo ter preizkusili verodostojnost in zadovoljivost izkazanih popravljalnih ukrepov.

V tem poročilu:

- predstavljamo nepravilnosti, ki so bile razkrite v revizijskem poročilu in so zahtevale ukrepanje,
- povzemamo popravljalne ukrepe in
- izrekamo mnenje o zadovoljivosti popravljalnih ukrepov.

¹ Št. 1206-9/2009/64 z dne 9. 8. 2010.

² Dopis št. 006-6/2009 z dne 8. 11. 2010.

2. NEPRAVILNOSTI IN POPRAVLJALNI UKREPI

2.1 Koncesijska dajatev koncesionarja Holding Slovenske elektrarne

2.1.1 Opis nepravilnosti

Koncesionar HSE je 21. 3. 2007 na Agencijo Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju: ARSO) posredoval obračun proizvodnje HE Boštanj za leto 2006, in sicer da je od 5. 6. do 31. 12. 2006 HE Boštanj proizvedla 47.912,459 megavatnih ur električne energije. Koncesionar HSE je za HE Boštanj od 5. 6. 2006 do 31. 7. 2008 redno plačeval obveznosti koncesijske dajatve, ki so po obračunih/računih znašale 983.059 evrov. HE Boštanj je obratovala tudi od 1. 1. do 5. 6. 2006, vendar za to obdobje ni bila plačana koncesijska dajatev. Za v navedenem obdobju proizvedenih 16.728,593 megavatnih ur električne energije bi moral koncesionar HSE plačati 74.693 evrov koncesijske dajatve. ARSO je za leto 2006 sprejela podatke in obračunala koncesijsko dajatev za HE Boštanj le od 5. 6. 2006. Nadzor nad izvajanjem Zakona o pogojih koncesije za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save (v nadaljevanju: ZPKEPS) določa točka 5.2.3 koncesijske pogodbe za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save (v nadaljevanju: koncesijska pogodba), vendar je ministrstvo nadzor izvajalo pomanjkljivo, zato je bilo obračunano in vplačano za 74.693 evrov manj koncesijske dajatve v državni proračun, kot določa peti odstavek 3. člena ZPKEPS.

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo, da izvede obračun koncesijske dajatve koncesionarju HSE za HE Boštanj za obdobje od 1. 1. 2006 do 5. 6. 2006 v vrednosti 74.693 evrov skupaj z zamudnimi obrestmi in prične z izterjavo te dajatve.

2.1.2 Izkazani popravljalni ukrep

Ministrstvo je ukrepalo tako, da je ARSO 20. 9. 2010 izstavila koncesionarju HSE tri račune, za 16.728,593 megavatnih ur neobračunane proizvodnje električne energije za leto 2006 v znesku 74.693 evrov in zamudne obresti v znesku 29.188,59 evrov za obdobje od 1. 2. 2007 do 24. 9. 2010. Koncesionar HSE je zaračunane zneske nakazal 24. 9. 2010, in sicer v korist:

- Republike Slovenije 29.877,20 evrov koncesijske dajatve in 11.675,44 evrov zamudnih obresti,
- Občine Radeče 3.598,70 evrov koncesijske dajatve in 1.406,30 evrov zamudnih obresti in
- Občine Sevnica 41.217,10 evrov koncesijske dajatve in 16.106,85 evrov zamudnih obresti.

2.1.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

2.2 Koncesijska dajatev koncesionarja Hidroelektrarne na Spodnji Savi

2.2.1 Opis nepravilnosti

Koncesionar Hidroelektrarne na Spodnji Savi, d. o. o., Brežice (v nadaljevanju: koncesionar HESS) je s sklenitvijo aneksa št. 3 h koncesijski pogodbi pridobil pravice in obveznosti koncesionarja HSE s 1. 8. 2008 in prevzel plačevanje mesečnih akontacij koncesijske dajatve za HE Boštanj.

Koncesionar HESS je v letu 2008 plačal 317.984 evrov koncesijske dajatve za HE Boštanj. Koncesionar HESS ni posredoval končnega obračuna za leto 2008 v roku, to je do desetega delovnega dne v januarju, temveč je to storil 24. 3. 2009. Ministrstvo je za HE Boštanj za leto 2008 koncesionarju HESS obračunalo 588.420 evrov koncesijske dajatve šele 20. 5. 2009 in razliko v znesku 124.815 evrov je koncesionar HESS plačal 29. 5. 2009. V skladu s točko 4.9.5 koncesijske pogodbe bi moral koncesionar ministrstvu posredovati obračun plačila za koncesijo do 10. 1. 2009, ministrstvo pa bi moralo v desetih delovnih dneh obračunu ugovarjati ali ga potrditi. Koncesionar bi moral v nadaljnjih desetih dneh plačati razliko med akontacijami in dejanskim obračunom, kar pomeni, da bi moral koncesionar HESS razliko nakazati v proračun najkasneje do 30. 1. 2009. Ker je razliko nakazal šele 29. 5. 2009, zamudnih obresti pa ni plačal, je ministrstvo ravnalo v neskladju s sedmim odstavkom točke 4.9.5 koncesijske pogodbe. Ta določa, da mora koncesionar plačati obresti za zamudo pri plačilu koncesije. Ministrstvo bi moralo koncesionarju obračunati zamudne obresti v znesku 4.095 evrov.

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo, da obračuna zamudne obresti koncesionarju HESS za nepravočasno plačilo koncesijske dajatve v letu 2009 v vrednosti 4.095 evrov in prične izterjavo.

2.2.2 Izkazani popravljalni ukrep

Ministrstvo je ukrepalo tako, da je ARSO 20. 9. 2010 izstavila koncesionarju HESS tri račune za zamudne obresti v skupnem znesku 4.200,97 evrov za obdobje od 1. 2. 2009 do 29. 5. 2009, in sicer v dobro:

- Republike Slovenije 1.680,39 evrov,
- Občine Radeče 202,40 evrov in
- Občine Sevnica 2.318,18 evrov.

Zaračunanane zamudne obresti je koncesionar HESS poravnal 30. 9. 2010.

2.2.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

2.3 Vodna povračila koncesionarja Savske elektrarne Ljubljana

2.3.1 Opis nepravilnosti

Koncesionar Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o., Medvode (v nadaljevanju: koncesionar SEL) je za HE Vrhovo za posamezno leto 2006, 2007 in 2008 napovedal enako količino energetskega potenciala vode, in sicer 145.287 megavatnih ur. ARSO je na podlagi napovedi za obdobje od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2008 z odločbami za skupnih 435.861 megavatnih ur odmerila 364.589 evrov vodnih povračil za rabo vode za HE Vrhovo, ki jih je koncesionar SEL tudi v celoti plačal. V letu 2009 je plačeval mesečno akontacijo v znesku dvanajstine zadnjega odmerjenega vodnega povračila in je od 1. 1. do 31. 8. 2009 plačal za 121.257 evrov vodnih povračil. Ministrstvo ni preverjalo ustreznosti izračunane potencialne energije vode, saj bi morala biti, če se upošteva določba 1.2. priloge 1 iz koncesijske pogodbe, da je nominalni pretok elektrarn enak za vse elektrarne, in opredelitev bruto energetskega potenciala spodnje Save v vrednosti 1.106.000 megavatnih ur, potencialna energija vode za posamezno hidroelektrarno 184.333 megavatnih ur. Ocenjujemo, da je ministrstvo koncesionarju SEL v obdobju od 1. 1. 2006 do 31. 8. 2009 obračunalo premalo vodnih povračil za 143.169 megavatnih ur oziroma za 136.966 evrov.

Na podlagi predloženih izračunov ministrstva za energetski potencial vode za HE Vrhovo, Boštanj in Blanca ugotavljamo, da vrednosti izračunanega energetskega potenciala pri nobeni izmed že zgrajenih HE ne dosega ocenjenega povprečja energetskega potenciala spodnje Save za šest HE, skupaj pa izračunani energetski potencial teh treh HE predstavlja 41,6 odstotkov energetskega potenciala iz Uredbe o koncesiji za izkoriščanje energetskega potenciala Spodnje Save. Dokler ministrstvo ne izračuna energetskega potenciala za vseh šest HE in ustrezno obrazloži morebitne razlike do skupnega energetskega potenciala 1.106.000 megavatnih ur, ki je bil predviden v Uredbi o koncesiji za izkoriščanje energetskega potenciala Spodnje Save, obstaja tveganje, da kljub narejenim izračunom za tri HE, ministrstvo koncesionarjema ne zaračunava vodnega povračila v skladu z Zakonom o vodah³ (v nadaljevanju: ZV-1).

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo, da pripravi izračun potencialne energije vode za vse HE na spodnji Savi, ki bi bil osnova za obračunavanje in odmero vodnega povračila za rabo vode.

2.3.2 Izkazani popravljalni ukrep

Ministrstvo je pri pripravi predloga sprememb in dopolnitev ZPKEPS izvedlo tudi dopolnitev 1. člena tega zakona, tako da poleg celotne višine bruto padca vodnega potenciala reke Save (58 metrov) definira tudi zgornjo zaježitveno koto (191 metrov), koto spodnje zaježitve zadnje od hidroelektrarn (133 metrov), srednji letni pretok (221 kubičnih metrov na sekundo) in faktor izkoristljivosti potencialne energije (1). Na osnovi tega je bila izdelana tabela Potencialna energija velikih hidroelektrarn na spodnji Savi, po kateri znaša potencialna energija za HE Vrhovo 167.127,5 megavatnih ur, HE Boštanj 141.868,5 megavatnih ur, HE Blanca 203.781,7 megavatnih ur, HE Krško 175.294,0 megavatnih ur, HE Brežice 241.575,3 megavatnih ur in za HE Mokrice 171.875,5 megavatnih ur, kar znaša skupaj bruto energetski potencial 1.101.522,5 megavatnih ur. V Uredbi o koncesiji za izkoriščanje energetskega potenciala Spodnje Save je bil določen skupni bruto energetski potencial 1.106 gigavatnih ur, v ZPKEPS pa je naveden le celotna

³ Uradni list RS, št. 67/02, 57/08.

višina bruto padca 58 metrov. HE Vrhovo je bila edina HE na spodnji Savi dolžna plačevati vodno povračilo, ki ga je za obdobje od januarja 2006 do avgusta 2009 obračunavala za letni bruto energetskega potenciala 145.287 megavatnih ur in plačala skupaj 532.719 evrov. Razlika pri izračunu potencialne energije izhaja iz izračunanega bruto padca za posamezno HE ter faktorja izkoristljivosti, ki je v aneksu št. 4 povečan iz 0,9 na 1,0. Zaradi navedenega je bilo HE Vrhovo za obdobje od januarja 2006 do avgusta 2009 premalo zaračunano 76.612 evrov vodnega povračila⁴.

Tabela je vključena v predlagani aneks št. 4 h koncesijski pogodbi v točki 9.3, priloga 3.

2.3.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

Ob tem ministrstvo opozarjamo, da z aneksom št. 4 določi tudi datum, od kdaj velja določena osnova za obračun vodnega povračila iz pripravljenega izračuna potencialne energije, saj se izračunane osnove razlikujejo od osnov, po kateri se je vodno povračilo plačevalo do sedaj.

2.4 ZPKEPS

2.4.1 Opis nepravilnosti

ZPKEPS v četrtem odstavku 3. člena nalaga koncesionarju, da za izkoriščanje spodnje Save in uporabo objektov vodnogospodarske infrastrukture plačuje državi koncesijsko dajatev, ki mora znašati najmanj sedem odstotkov od vrednosti proizvedene električne energije, in nikjer ne omenja povezave koncesijske dajatve z nadomestilom za uporabo stavbnih zemljišč. Ministrstvo je v koncesijski pogodbi določilo, da koncesionarja ne plačujeta nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč za nepremičnine na območju koncesije, ker naj bi bilo to nadomestilo že vključeno v koncesijsko dajatev. Takšno določilo pogodbe je v nasprotju z ZPKEPS in 218.a členom Zakona o graditvi objektov⁵ (v nadaljevanju ZGO-1), ki določa, da se nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč plačuje za vsa zazidana in nezazidana stavbna zemljišča. Občine morajo v skladu s prvim odstavkom 218.a člena ZGO-1 posredovati podatke o zemljiščih pristojnemu davčnemu uradu, ta pa nato z odločbo odmeri nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč. Obstaja tudi tveganje, da bi pravilno odmerjeno nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč lahko presegalo vrednost po zakonu obračunane koncesijske dajatve, kar bi bilo v neskladju z določbami četrtega odstavka 3. člena ZPKEPS.

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo, da začne postopke za spremembo koncesijske pogodbe, s katero se v koncesijski pogodbi:

- določi potencialna energije vode v megavatnih urah kot osnova za obračun obveznosti koncesionarja za posamezno hidroelektrarno,

⁴ Za leto 2006: 21.840,5 megavatnih ur, 3.699,78 evrov. Za vsako leto 2007 in 2008: 21.840,5 megavatnih ur, 27.342,12 evrov. Za obdobje od januarja do avgusta 2009: 14.560,3 megavatnih ur, 18.228,08 evrov.

⁵ Uradni list RS, št. 102/04-UPB1, 126/07.

- ustrezno opredeli znesek plačila koncesijske dajatve, ki ne bo odvisen od obračunavanja nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč, ter
- uskladi določbo o začetku plačevanja koncesijske dajatve z določbami ZPKEPS.

2.4.2 Izkazani popravljalni ukrep

Ministrstvo je pripravilo aneks št. 4 h koncesijski pogodbi ter ga posredovalo v uskladitev koncesionarjema HE na spodnji Savi 3. 11. 2010 ter v predhodno medresorsko usklajevanje Ministrstvu za finance in Ministrstvu za gospodarstvo 5. 1.1. 2010. V predlaganem aneksu št. 4 je določena potencialna energije vode v megavatnih urah za posamezno hidroelektrarno (2. člen aneksa št. 4). Znesek plačila koncesijske dajatve je določen v višini 10 odstotkov in je načeloma neodvisen od plačevanja nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč. Le če bi občina za zemljišča v uporabi koncesionarja določila višje nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč, kot za primerljiva zemljišča v občini, bi se lahko koncesionarju znižalo plačilo občinskega dela koncesijske dajatve v višini nesorazmerno visokega nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. Znižanje pa je lahko odobreno največ v višini, ki omogoča, da plačilo koncesijske dajatve znaša vsaj sedem odstotkov od vrednosti proizvedene električne energije (3. člen aneksa št. 4). Določeno je tudi, da plačilo koncesijske dajatve nastopi z začetkom proizvodnje električne energije (5. člen aneksa št. 4).

2.4.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

2.5 Vodna povračila za rabo naplavin

2.5.1 Opis nepravilnosti

V reviziji zagotavljanja in izvajanja gospodarske javne službe urejanja voda na vplivnem območju energetskega izkoriščanja spodnje Save v obdobju 2006–2008 je bilo pri dveh sklenjenih pogodbah⁶ v letu 2005 ugotovljeno, da so se naplavine (gramoz) reke Save rabile pri gradnji cest G1-5 Radeče–Boštanj⁷ in R3-679 Breg–Sevnica⁸. Po 39. členu Uredbe o lokacijskem načrtu hidroelektrarne Boštanj⁹ se gramoz uporabi za potrebe graditve objektov HE Boštanj ter za gradnjo nove trase magistralne ceste M 10-3, novega odseka regionalne ceste R 326 in odseka lokalne ceste Šmarje–Breg, in ne za cesti G1-5 Radeče–Boštanj in R3-679 Breg–Sevnica (v nadaljevanju: G1-5 in R3-679).

Naplavine se po drugem odstavku 72. člena ZV-1 lahko odvezemajo v okviru izvajanja javne službe vzdrževanja vodnih in priobalnih zemljišč. Kadar izvajalec javne službe po tretjem odstavku 72. člena ZV-1 odvezema naplavine v okviru izvajanja javne službe, ne plačuje vodnega povračila za odvzete naplavine, če se

⁶ Izkop, nakladanje in transport gramoza na cesto G1-5 in R3-679 (22.000 kubičnih metrov gramoza za vsako cesto).

⁷ Št. 7/05 z dne 30. 3. 2005, za 22.000 kubičnih metrov.

⁸ Št. 6/05 z dne 7. 4. 2005, za 22.000 kubičnih metrov.

⁹ Uradni list RS, št. 19/90, 59/03.

te uporabijo za gradnjo in vzdrževanje vodne infrastrukture. Po šesti alineji 4. člena Uredbe o vodnih povračilih se vodno povračilo ne plačuje le za naplavine, ki se jih odvzame in uporabi za izvajanje dejavnosti gospodarske javne službe urejanja voda. Gradnja cest G1-5 in R3-679 ni dejavnost javne službe urejanja voda¹⁰ po drugem odstavku 161. člena ZV-1, ki jo zagotavlja država, in se vodno povračilo za naplavine plača. Družba Infra je plačala pogodbeno dela za obračunanih 53.448 kubičnih metrov odvzetih količin gramoza in uporabljenih za gradnjo cest v obdobju od 1. 1. 2005 do 22. 1. 2006, ko so se pogodbeno dela izkopa, nakladanja in transporta gramoza na cesto G1-5 in R3-679 zaključila. ARSO ni odmerila vodnega povračila za rabo naplavin do 30. 11. tekočega leta za preteklo leto (in tudi ne za leti 2005 in 2006), zato je kršila 12. člen Uredbe o vodnih povračilih. Ocenjujemo, da so bili zato prihodki proračuna nižji za 64.680 evrov vodnih povračil¹¹.

Ministrstvo v letu 2006 in 2007 družbi Infra ni odmerilo vodnega povračila za rabo naplavin (gramoza) za obdobje od 1. 1. 2005. do 22. 1. 2006 za gradnjo cest G1-5 in R3-679, zato je kršilo 12. člen Uredbe o vodnih povračilih. S tem je dopustilo, da družba Infra ni plačala za 64.680 evrov vodnih povračil za 53.448 kubičnih metrov odvzetih naplavin za gradnjo cest in so bili za navedeni znesek pre nizko realizirani prihodki proračuna. Po določilu drugega odstavka 34. člena Zakona o javnih financah¹² so neposredni uporabniki dolžni zagotavljati popolno in pravočasno pobiranje prejemkov proračuna iz svoje pristojnosti ter izločanje teh prejemkov v proračun.

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo, da obračuna vodno povračilo družbi Infra v znesku 64.680 evrov.

2.5.2 Izkazani popravljalni ukrep

Ministrstvo oziroma Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor, Območna enota Novo mesto je družbi Infra po opravljenem inšpekcijskem pregledu z odločbo z dne 1. 7. 2010 odredil obveznost vložitve napovedi za odmero vodnega povračila za rabo naplavin, odvzetih v letih 2005 in 2006 ter porabljenih za gradnje cest in druge namene, ki ne predstavljajo vgradnje v vodno infrastrukturo. ARSO je 11. 10. 2010 od družbe Infra prejela Napoved za plačilo vodnega povračila za leto 2005 za 53.448 kubičnih metrov in izjavo, da v letu 2006 ni odvzemalo naplavin. ARSO je z odločbo 15. 10. 2010 odmerila družbi Infra vodno povračilo za odvzem 53.448 kubičnih metrov naplavin v letu 2005 v znesku 64.677,45 evrov.

2.5.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

¹⁰ Poslovni načrt javnega podjetja Infra, d. o. o., Sevnica (v nadaljevanju: družba Infra) za leto 2006 je 16. 3. 2006 sprejela Vlada Republike Slovenije s sklepom št. 47607-6/2006/8. V točki 2.1.5.5 Koriščenje naplavin (prod) je določeno, da lahko družba Infra delno uporabi naplavine za gradnjo vodne infrastrukture in delno za odprodajo (stran 8).

¹¹ Uradni list RS, št. 128/04; cena za osnove vodnih povračil za rabo naplavin v letu 2005 je 290 tolarja na kubični meter. Osnova vodnih povračil za leto 2006 se je spremenila (1,2281 evra na kubični meter).

¹² Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 109/08

2.6 Koncesijska dajatev koncesionarja Savske elektrarne Ljubljana

2.6.1 Opis nepravilnosti

Koncesionar SEL je za HE Vrhovo za obdobje od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2008 na ARSO do desetega delovnega dne v januarju za preteklo leto posredoval podatke o količini proizvedene električne energije in oddane v omrežje ter podatke o ustvarjenem prihodku in izdelal/sestavil obračun koncesijske dajatve. ARSO je predložene podatke o količini proizvedene električne energije, o povprečni ceni megavatne ure električne energije in neto prihodku v preteklem letu sprejela in za HE Vrhovo potrdila obračun koncesijske dajatve. Koncesionar SEL je v letih 2006, 2007 in 2008 plačal skupaj 420.710 evrov koncesijske dajatve za 322.572,835 megavatnih ur proizvedene električne energije. V letu 2009 je koncesionar redno plačeval mesečne akontacije v znesku 14.475 evrov na vplačilni podračun. Ministrstvo je spremljalo plačila medletnih akontacij in poračunov letnega obračuna koncesijske dajatve in je posredno nadzorovalo plačevanje medletnih akontacij koncesijske dajatve SEL od 1. 1. 2006 do 31. 8. 2009 na osnovi podatkov, ki jih je napovedal koncesionar SEL.

Ministrstvo ni predložilo zapisnikov ali dokumentov o preverjanju podatkov, ki jih je posredoval koncesionar, o navzkrižni primerjavi s podatki o proizvodnji električne energije iz drugega vira, na primer s podatki Javne agencije Republike Slovenije za energijo, in ni posredovalo dokazov o nadzoru napovedanih osnov za obračun koncesije koncesionarju SEL.

Pri primerjavi podatkov o proizvedeni električni energiji, ki jih je ministrstvu posredoval koncesionar, s podatki, ki jih spremlja Javna agencija Republike Slovenije za energijo, razlike niso bile ugotovljene. Kljub temu mora ministrstvo izvajati nadzor nad obračunavanjem in plačevanjem koncesijske dajatve po točki 5.2.3 koncesijske pogodbe.

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo pripravo internih pravil o izvrševanju nadzora nad obračunom in plačevanjem koncesijske dajatve, kot je določeno v ZPKEPS in koncesijski pogodbi.

2.6.2 Izkazani popravljalni ukrep

Ministrstvo je 27. 10. 2009 od Ministrstva za gospodarstvo dobilo dostop do informacijskega portala EPOS – poročanje podatkov izvajalcev energetskih dejavnosti, iz katerega so razvidni podatki o proizvedeni električni energiji posameznih proizvajalcev električne energije. Na ta način lahko ministrstvo preverja podatke o proizvedeni električni energiji, ki jih pošiljajo koncesionarji, in s tem zagotavlja kontrolo nad poročanjem koncesionarjev. Poleg tega pa je ministrstvo izdelalo Navodila za izvajanje nadzora nad obračunavanjem in plačevanjem koncesijske dajatve po točki 5.2.3. koncesijske pogodbe.

2.6.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

2.7 Holding Slovenskih elektrarn

2.7.1 Opis nepravilnosti

V skladu z določbami ZGO-1 je koncesionar HSE z vlogo od ministrstva zahteval izdajo uporabnega dovoljenja za zgrajeno jezovno zgradbo HE Boštanj. Upravni organ je s sklepoma imenoval komisijo za tehnični pregled, ki je bil izveden 25. 4. 2006 in 16. 5. 2006. Ministrstvo je 19. 5. 2006 z odločbama odredilo poskusno obratovanje za zgrajeno jezovno zgradbo in akumulacijski bazen. Na osnovi teh odločb je koncesionar HSE 19. 5. 2006 obvestil pristojno ministrstvo, da bo začel 5. 6. 2006 s poskusnim obratovanjem.

HE Boštanj je proizvajala električno energijo od 3. 4. do 7. 5. 2006 in od 12. 5. do 5. 6. 2006, to je od dne vložitve zahteve za izdajo uporabnega dovoljenja do začetka poskusnega obratovanja po odločbi o dovolitvi poskusnega obratovanja, kar je v nasprotju s tretjim odstavkom 5. člena ZGO-1, ki določa, da se objekt, za katerega tako določa poseben zakon, lahko začne uporabljati na podlagi odločbe o poskusnem obratovanju. V navedenem obdobju je morala elektrarna obratovati zgolj za izvedbo dodatnih meritev ozemljitvene upornosti sistema, ki pa so se izvajale le od 8. do 11. 5. 2006.

Računsko sodišče je od ministrstva kot popravljalni ukrep zahtevalo izvedbo inšpekcijskega nadzora nad obratovanjem HE Boštanj pred izdajo dovoljenja za poskusno obratovanje v skladu z določbami ZGO-1 in izrek ustrezne kazni za prekršek.

2.7.2 Izkazani popravljalni ukrep

Gradbeni inšpektor Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in prostor, Območna enota Novo mesto, je pričel izvajati popravljalni ukrep, kot ga je predlagalo računsko sodišče, in v zvezi z gradnjo HE Boštanj v času pred pridobitvijo odredbe o poskusnem obratovanju, ki jo je investitorju koncesionarju HSE 19. 5. 2006 izdalo ministrstvo, opravil inšpekcijski nadzor. Ugotovil je, da je investitor v obdobju pred vložitvijo vloge za tehnični pregled in pred izdajo uporabnega dovoljenja, tudi pred prejemom odredb o poskusnem obratovanju, opravljal nujno potrebne zagonske in funkcionalne preizkuse posameznih naprav in sklopov ter sistemov instalacij bodoče hidroelektrarne. Ti so se v glavnem opravljali od novembra 2005 do maja 2006.

Naprave hidroelektrarne so v času tovrstnih preizkusov, po potrebi glede na vrsto preizkusov, priključene v energetska omrežje, ker brez vključitve v energetska omrežja teh preizkusov ni mogoče opraviti. Prav tako ni mogoče opraviti tehničnega pregleda objektov in naprav hidroelektrarne, če pred tem niso opravljeni vsi zagonski in funkcionalni preizkusi instalacij, naprav in objektov. Tehnični pregled pa se opravi v postopku pridobivanja uporabnega dovoljenja, po vložitvi vloge za izdajo uporabnega dovoljenja. Med opravljanjem zagonskih in funkcionalnih preizkusov objektov in naprav hidroelektrarne je nadzor v zvezi s tem opravljal elektroenergetski inšpektor, po določbah Energetskega zakona. Nadzor nad zagonskimi in funkcionalnimi preskusi energetskih objektov in naprav opravlja energetski inšpektor, kot določa 99. člen Energetskega zakona, torej tudi nadzor nad obratovanjem in »uporabo« teh objektov naprav.

Pričetek in uspešen zaključek funkcionalnih in zagonskih preizkusov elektroenergetskega objekta oziroma naprave je po določbi 7. točke petega odstavka 89. člena ZGO-1 eden od pogojev, da investitor lahko vloži zahtevo za izdajo uporabnega dovoljenja. Šele potem se lahko opravi tehnični pregled objekta in tudi, če je to potrebno, odredi poskusno obratovanje teh objektov in naprav. Ob tem je treba poudariti, da je v 2. točki prvega odstavka 96. člena ZGO-1 določeno, da upravni organ, ki vodi postopek izdaje uporabnega dovoljenja, lahko odredi poskusno obratovanje – torej ne dovoli, temveč »odredi«. Opisani način gradnje, preskušanja in sinhronizacije elektroenergetskih objektov in naprav je v Energetskem zakonu določen zaradi tehnoloških in proizvodnih posebnosti tako gradnje kot tudi vzpostavljanja teh objektov v stanje, da je zagotovljena varna uporaba. Pri elektroenergetskih objektih in napravah je posebnost tudi ta, da se električna energija, proizvedena v času preskušanja in sinhronizacije teh objektov, oddaja v omrežje. Nadzor nad elektroenergetskimi objekti in napravami v opisanih fazah gradnje oziroma preskušanja opravlja energetski inšpektor in ne gradbeni inšpektor, kot je že opisano. Oddajanje električne energije v opisanem času izgradnje, preskušanja in sinhronizacije tovrstnih energetskih sistemov v omrežje ne predstavlja uporabe objekta v smislu določb ZGO-1. Te faze gradnje, postopke oziroma dejanja ureja Energetski zakon, kot specialni predpis.

Glede na zahtevo računskega sodišča, da gradbeni inšpektor začne postopek proti koncesionarju HSE v skladu s 5. členom v povezavi s 164. členom ZGO-1, to je, ugotovi prekršek zaradi nedovoljene uporabe objekta, je treba pojasniti, da bi tudi, če bi bil prekršek storjen, ta že zastaral, saj tako določa Zakon o prekrških v 42. in 43. členu. Pregon tako ne bi bil več mogoč.

2.7.3 Ocena popravljalnega ukrepa

Glede na ugotovljeno dejstvo, da je zaradi zastaralnega roka po Zakonu o prekrških prišlo do zastaranja navedenega prekrška, izkazani popravljalni ukrep ocenjujemo *kot zadovoljiv*.

Ne glede na to pa ministrstvu priporočamo, naj v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarstvo v zakonodaji jasneje opredeli razmerja med izvajanjem zagonskih in funkcionalnih preizkusov po Energetskem zakonu v zvezi z uporabo energetskih objektov in postopki izdaje uporabnega dovoljenja kot jih ureja ZGO-1. Do navedenih stališč inšpekcijskega organa se je računsko sodišče opredelilo odklonilno že v revizijskem postopku in v revizijskem poročilu jasno navedlo, da se z zagonskimi in funkcionalnimi preizkusi zagotavlja zanesljivost delovanja energetskega objekta, kar je po določbi 7. točke petega odstavka 89. člena ZGO-1 pogoj za vložitev vloge za izdajo uporabnega dovoljenja. Ti poizkusi morajo biti torej dokončani pred vložitvijo te vloge, zato ni mogoče sklepati, da je obratovanje energetskega objekta v obdobju med zaključkom zagonskih in funkcionalnih preizkusov, s katerimi se preveri zanesljivost delovanja, in izdajo uporabnega dovoljenja oziroma izdajo odločbe o poskusnem obratovanju, dovoljeno. Navedba inšpekcijskega organa, da se poskusno obratovanje odredi in ne dovoli, sicer drži, vendar s tem nikakor ni mogoče utemeljiti možnost obratovanja katerega koli gradbenega, in s tem tudi energetskega objekta, pred izdajo uporabnega dovoljenja oziroma odločbe o poskusnem obratovanju.

3. MNENJE O IZKAZANIH POPRAVLJALNIH UKREPIH

Pregledali smo odzivno poročilo, ki ga je na podlagi zahteve iz revizijskega poročila o koncesijski dajatvi in vodnem povračilu za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save v obdobju od 1. 1. 2006 do 31. 8. 2009 izdelalo Ministrstvo za okolje in prostor. Ocenili smo, da je odzivno poročilo, ki ga je s podpisom in pečatom potrdil dr. Roko Žarnič, minister, verodostojno.

Zadovoljivost izkazanih popravljalnih ukrepov smo ocenili na podlagi posredovanih opisov ukrepov in predložene dokumentacije ministrstva. Menimo, da smo pridobili zadostne in ustrezne podlage in dokaze, da lahko podamo oceno o zadovoljivosti izkazanih ukrepov.

S popravljalnimi ukrepi, ki jih je izkazalo ministrstvo, so bili izvedeni postopki, ki so zagotovili, da so bile nepravilnosti, ugotovljene v revizijskem poročilu, odpravljene.

Ocenjujemo, da so ukrepi, ki jih je sprejelo ministrstvo za odpravo nepravilnosti v poslovanju pri obračunavanju in plačevanju koncesijske dajatve za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save v obdobju od 1. 1. 2006 do 31. 8. 2009, *zadovoljivi*.

Številka: 1206-9/2009/76

Ljubljana, 23. novembra 2010

Dr. Igor Šoltes,
generalni državni revizor

Poslano:

1. Ministrstvu za okolje in prostor, priporočeno;
2. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
3. arhivu, tu.

Bdimo nad potmi javnega denarja

Računsko sodišče Republike Slovenije / The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija • tel.: +386 (0) 1 478 58 00 • fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si • www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 2000 Maribor, Slovenija • tel.: +386 (0) 2 250 58 80 • fax: +386 (0) 2 250 58 96

